1852. No. 12.

PROVINCIALE DRENTSCHE EN ASSER COURANT.

DINGSDAG, 10 FEBRUARIJ.

Deze Courant kost in het ¼ jaar *f* 1-60, buiten Assen vrachtvrij *f* 1-75; de advertentiën van 1-5 regels *f* 1 en voor iederen regel meer 15 cent bij elke plaatsing, behalve 35 cent zegelregt. — Boekaankondigingen 20 pct. rabat. — NB. Advertentien voor de 1e bladz. kunnen Maandags en Donderdags uiterlijk tot 6, die voor de 4e bl. tot 10 ure 's avonds aangenomen worden.

Bij deze Courant wordt een **BIJVOEGSEL** uitgegeven.

De Commissaris des Konings in de Provincie Drenthe,

Gelezen de Inschrijvings-registers en Alphabetische Lijsten voor de ligting der Nationale Militie van 1852, door de respectieve Gemeentebesturen in dit Gewest overgelegd, benevens eenen staat der aanmerkingen, bij het gedane onderzoek op die stukken gevallen;

Gelet op art. 72 der Wet van den 8 Januarij 1817 (Staatsblad no. 1); Besluit:

Art. 1, enz. Art. 2. Te bepalen, dat de loting voor de ligting der Nationale Militie van het jaar 1852 in deze Provincie zal plaats hebben:

Voor de Gemeenten in het Militie-Kanton *Assen*, te Assen, op vrijdag den 27 en zaturdag den 28 Februarij 1852, des morgens ten *negen* ure, en wel des *vrijdags* voor de Gemeenten *Assen*, *Anlo*, *Gasselte*, *Gieten*, *Rolde* en *Zuidlaren*, aanvangende met *Assen*, en des *zaturdags* voor de Gemeenten *Smilde*, *Norg*, *Peize*, *Eelde*, *Borger* en *Vries*, aan te vangen met *Smilde*;

Voor de Gemeenten in het Militie-Kanton *Meppel*, te Meppel, op maandag den 1 Maart 1852, des morgens ten *negen* ure, te beginnen met de Gemeente *Meppel*;

Voor de Gemeenten in het Militie-Kanton *Hoogeveen*, te Hoogeveen, op dingsdag den 2 Maart 1852, des morgens ten *negen* ure, aan te vangen met de Gemeente *Hoogeveen*, en

Voor de Gemeenten in het Militie-Kanton *Emmen*, te Emmen, op donderdag den 4 Maart 1852, des morgens ten *acht* ure, te beginnen met de Gemeente *Emmen*.

Art. 3, enz.

Extract dezer art 2, zal vier achtereenvolgende malen worden opgenomen in de *Drentsche Courant*.

Assen, *De Commissaris des Konings voornoemd*,
4 *Februarij* 1852. DE VOS VAN STEENWIJK.

De Commissaris des Konings in de Provincie Drenthe, brengt ter kennis van de Gemeentebesturen en de ingezetenen van dit Gewest, dat Z. M. de Koning verlangt, dat er ook dit jaar geene openbare feestplegtigheden ter gelegenheid van Hoogstdeszelfs verjaardag zullen plaats hebben.

Assen, *De Commissaris des Konings voorn.*,
9 *Februarij* 1852. DE VOS VAN STEENWIJK.

De Voorzitter van den Raad der Gemeente Assen,

Gelet hebbende op art. 7 der Wet van 4 Julij 1850 (Staatsblad no. 37), regelende het *Kiesregt*, noodigt de inwoners dezer gemeente uit, om, zoo zij *elders* in de Directe Belastingen zijn aangeslagen, daarvan bij het Stedelijk Bestuur vóór den 13 Februarij eerstkomende te doen blijken, ten einde op die aanslagen kunne worden gelet bij het opmaken der bij art. 6 derzelfde Wet bedoelde lijsten van de Kiezers.

Assen, *De Voorzitter voornoemd*,
7 *Februarij* 1852. H. J. OOSTING.

BERIGT EENER GELDLEENING

ten behoeve der Gemeente Hoogeveen.

Burgemeester en Wethouders der Gemeente *Hoogeveen*,

Brengen bij dezen ter kennisse van de belanghebbenden, dat ter deelneming in de GELDLEENING ten behoeve dier Gemeente, groot *f* **35,000**, verdeeld in **70** aandeelen van *f* **500** ieder, vastgesteld bij Raadsbesluit van den 16 Augustus 1850 no. 3, en geautoriseerd bij Koninklijk besluit van den 23 dier maand no. 44, zal kunnen worden ingeschreven van den 15 tot den 29 dezer maand, ten kantore van den Gemeente-Ontvanger te *Hoogeveen*; dat aldaar het in te schrijven kapitaal *in eens* moet worden gefourneerd op den 15 Mei eerstkomende; dat daarvan eene jaarlijksche rente zal worden betaald van *vier ten honderd*; en eindelijk, dat de Voorwaarden dezer Negotiatie van stonden aan zullen ter lezing liggen ter Gemeentelijke Secretarie en ten kantore van den Gemeente-Ontvanger alhier, en zijn verzonden aan de Besturen van de verschillende Gemeenten in dit Kanton, alsmede aan die van *Meppel*, *de Wijk* en *Ruinerwold*, met verzoek dezelve op de Secretarien dier Gemeenten ter lezing te leggen.

Hoogeveen, *den* 4 *Februarij* 1852.

Burgemeester en Wethouders voorn.,
De Burgemeester, L. CARSTEN.
De Secretaris, H. J. CRULL.

Nederland.

8 *Febr.* In de bijeenkomsten van de Tweede Kamer van 4, 5 en 6 dezer zijn de beraadslagingen over de wet op de jagt en visscherij voortgezet, en zijn opvolgelijk de artt. 21 tot en met 53, sommige eenigzins gewijzigd, aangenomen. Zaturdag is de jagtwet met 47 tegen 12 stemmen (waaronder die van den heer *van Heiden*) *aangenomen*, en de beraadslaging over de amortisatiewet daarna aangevangen.

— Z. M. heeft zijn verlangen doen kenbaar maken, om wederom dit jaar geene openbare feestplegtigheden, bij gelegenheid van H. D. aanstaanden verjaardag, te doen plaats hebben, doch dezelve weder te vereenigen met die der Koningin, op 17 Junij gevierd wordende.

—Wij vernemen, dat de beroemde inrigting en stichting voor verwaarloosden te Montfoort, van den heer *Frankenhuyzen*, aan welke hij al zijne zorg heeft toegewijd en zijn vermogen besteed, thans in vollen bloei, eerlang in handen zal overgaan van eene maatschappij, welke haar nog verder zal trachten uit te breiden en haar voortdurend bestaan verzekeren.

— Ten aanzien van het bekende ontslag van den Baron *v. Raders* als Gouverneur van Suriname, bevat een brief uit Weenen het volgende: Den 21 Junij 1851 was het Oostenrijksche koopvaardijschip *Venezia*, Kapt. *Renniert Czar*, uit Texel naar de Nederlandsche kolonie Suriname gezeild. Bij de aankomst te Suriname woedde onder de bemanning der oorlogs- en koopvaardijschepen aldaar de gele koorts met buitengewone hevigheid, ten gevolge waarvan de Kapt. en 5 matrozen als offers vielen. De nog gezond geblevene drie matrozen, benevens de scheepsjongen, verlieten het schip en dwaalden het land door. Op bevel van den Gouverneur aldaar werd nu het schip als een goed zonder eigenaar voor den spotprijs van *f* 5100 verkocht. De Oostenrijksche Regering bragt tegen deze wederregtelijke handelwijze haar beklag in en had het genoegen, dat zij niet te vergeefs vertrouwd had op de billijkheid en regtvaardigheid der Nederlandsche Regering, daar thans langs diplomatischen weg het berigt ontvangen is, dat de Gouverneur van Suriname, Baron *v. Raders*, teruggeroepen en tevens de verzekering gegeven is, dat de belangen der bij deze zaak betrokkenen in den uitgestreksten zin zullen behartigd worden. (*Hand.*)

— Z.M. heeft bij twee dezer dagen genomen beschikkingen goedgevonden: 1°. voor de Officieren bij de troepen te voet den degen door een hangsabel met schede van zoogenaamd Berlijnsch zilver, en gedragen aan een zwart verlakt lederen ceintuur-koppel met leeuwenkoppen van voren, te doen vervangen, en 2° een nieuw model te arresteren voor een mantel en kwartiermuts. (*Zondbl.*)

Buitenland.

8 *Febr.* Er is een aanslag gepleegd op het leven van de koningin van Spanje, toen zij voor het eerst na hare herstelling uit het kraambed uitging. Bij het verlaten van het paleis, om zich naar de kerk van Atocha te begeven, is zij, toen omringd van haren geheelen hofstoet, getroffen en gewond door een dolksteek in de zijde. De schuldige, een priester, is onmiddelijk in hechtenis genomen. Men gelooft niet, dat de wonde gevaarlijk is; de Koningin heeft zich bij deze gelegenheid zeer moedig betoond. De ongerustheid is algemeen; dingsdag echter is de nacht rustig geweest; de koorts en de ontsteking,

beide onvermijdelijk, zijn geenszins hevig. — Den 3den Febr. heeft de Koningin van Engeland het Parlement geopend met eene aanspraak, waarin wel het gewigtigste is de verklaring, dat Engeland met de buitenlandsche mogendheden de meest vriendschappelijke betrekkingen onderhoudt. De wapeningen, welke in dat land plaats hebben, strekken niet zoo zeer, om zich op oorlog voor te bereiden als wel om de natie gerust te stellen betrekkelijk de veiligheid van den land, dat slechts éene geregeld versterkte plaats heeft: Portsmouth, en in de drie rijken van Engeland, Schotland en Ierland te zamen naauwelijks 40,000 soldaten van alle wapenen telt. In het huis der gemeenten hebben, bij de discussien over het antwoordadres, verklaringen plaats gehad over het aftreden van Lord *Palmerston* als minister van buit. zaken. *John Russell* zeide, dat Lord *Palmerston* aan den Franschen gezant zijne geheele goedkeuring van den coup d' état in Frankrijk had doen blijken, zonder voorkennis van de kroon. Lord *Palmerston* beweerde, dat deze goedkeuring niet officieel geweest was, maar zijn particulier gevoelen uitdrukte. Lord *Russel* meende nog, dat *Lodewijk Napoleon* voor de belangen van Frankrijk goed gehandeld heeft, terwijl hij de vijandelijkheden van de Engelsche drukpers tegen den President ten hoogste afkeurde. — De Oostenrijksche gezant heeft de diplomatieke gemeenschap met N.-Amerika afgebroken, ter zake van de officiële ontvangst aldaar van *Kossuth*.

9 *Febr.* Volgens een telegrafisch berigt van 5 Feb., ten 3 ure des namiddags, was de toestand der koningin van Spanje zeer geruststellend; men is zeer verlangend de omstandigheden van dezen aanslag nader te vernemen.

Verkorte berigten.

8 *Feb.* De pleidooijen in zake van Jhr. *van Andringa de Kempenaer* tegen de hooge erfgenamen van wijlen Z.M. Koning *Willem II*, zijn bepaald op 16 April e.k. — De Dedemsvaart heeft in 1851 opgebragt aan sluis- en afvaartgelden ruim *f* 57,000. De verpachting der sluis- en brugwachterswoningen heeft ditmaal wederom *f* 500 meer bedragen, dus thans ruim *f* 5000; deze laatste posten bragten vroeger niets dan nadeel op voor den eigenaar der Dedemsvaart. — In den nacht van 3 op 4 Feb., even na 12 ure, had te Groningen eene even aandoenlijke als zeldzame huwelijksplegtigheid plaats. Door den ambtenaar van den burgerlijken stand werd toen het huwelijk voltrokken tusschen den sergeant der artillerie *J. J. Spoek* en *Johanna Wilhelmina Kelder*, beide geboren te Nijmegen. Deze handeling had plaats, terwijl de genoemde militair op zijn sterfbed lag. Ruim 10 uren later is hij overleden; kalm en gelaten ging hij den dood te gemoet. Hij laat zijner weduwe, waarmede hij 17 jaren in de beste verstandhouding leefde, 5 thans wettige kinderen na. *(Pr. Gr. Ct.)* — Van gouvernementswege is aan het Nederl. Israëlitisch seminarium te Amsterdam, over het loopend jaar, eene toelage van *f* 5000 verleend. — Uit de stad Ommen (provincie Overijssel) wordt gemeld, dat ook aldaar in de laatstgehoudene vergadering het gebed voor den Gemeenteraad met eene meerderheid van tien tegen éene stem is aangenomen. — In Jan. is de stand van het Haarlemmer Meer met 0.01 el verhoogd; de stoomwerktuigen hebben bijna niet gewerkt. — In Friesland is in de vorige week wederom last gegeven tot het dooden van N.B. 100 runderen ter zake der longziekte; totaal 3575. — Te 's Hage is eene weduwe overleden, 101 jaar oud. — De troonrede, j.l. dingsdag te 2½ ure door de Koningin van Engeland uitgesproken, en door den onderzeeschen telegraaf overgemaakt, was ten 4 ure reeds gedrukt te Parijs in omloop gebragt — In Weenen is een paar tweelingzusters gehuwd met een paar tweelingbroeders; de zusters zijn te gelijk, op de minuut af, bevallen van twee zonen, die op hunne beurt op hetzelfde uur ziek geworden en gelijktijdig gestorven zijn; de moeders zijn te zamen op een en hetzelfde oogenblik van verdriet overleden; men verwacht hetzelfde van de vaders. Eentreffend voorbeeld van sympathie. — 9 *Feb.* Te Vollenhove begon iemand, die reeds ettelijke uren voor dood gehouden was, tot verbazing en vreugde zijner nabestaanden, op eens aan het gesprek, dat deze voerden, deel te nemen. — Te Waddinxveen, hetwelk voornamelijk door papiermakerijen bestaat, klaagt men zeer over gebrek aan lompen; in dit artikel wordt een levendige smokkelhandel op Engeland, waar dezelve veel duurder zijn, gedreven; de plaats, van waar deze lompen voornamelijk worden uitgevoerd, is Texel. De papierfabrikanten hebben bij onderscheidene rekwesten verzocht, dat de Regering dezen smokkelhandel krachtdadig moge tegengaan. — Te Maastricht was 6 dezer het water zeer hoog; in 24 uren was het 1 el en 60 duim gewassen. In Belgie verontrust het hooge water niet alleen Brussel en hare omstreken, maar ook Bergen en andere plaatsen. Het Senne-dal staat geheel onder water; de landen van Brussel tot aan Vilvoorde gelijken eene zee. In Brussel staan de kelders der lage kwartieren met water. In Henegouwen zijn de gemeenten van Berlaimont, Hyon, Jemmapes, enz. overstroomd. In Bergen staan de lage wijken onder water; vele inwoners hebben er hunne woningen moeten verlaten. — Volgens berigten uit Nieuw Z. Wallis tot 11 Nov. ging de gouddelving alle denkbeeld te boven; gedurende 4 maanden had men voor eene waarde van 200.000 pond st. verzameld.

Assen, 10 Februarij.

Bij Kon. besluit van 21 Jan. j.l. no. 24 zijn herbenoemd tot leden van het Provinciaal Collegie van Toezigt op de Kerkelijke Administratie der Hervormden in Drenthe de dit jaar aftredende heeren Mr. *G. Vos*, lid van Gedeputeerde Staten, en Mr. *S. Gratama*, President van het Provinciaal Geregtshof van Drenthe.

— Voor eenige dagen kwam de heer *Lambers*, Rijksontv. te Gieten, bij den Arr. Betaalmeester alhier storten; onder de gestorte waarden bevonden zich ook eenige bankbiljetten, welke hij van belastingschuldigen ontvangen had; één van deze, ter waarde van *f* 40, hoewel zeer goed nagemaakt, werd echter dadelijk door den Boekhouder van den Betaalmeester voor valsch verklaard. Een minder geoefend oog zou zeker door de bijna volkomene overeenkomst met echte bankbiljetten bedrogen zijn geworden; alleen is het papier anders dan van gewone bankbiljetten, en ontbreken de watermerken in het papier; wel heeft men gepoogd dezelve op het papier te werken, maar zulks is zigtbaar zeer slecht gelukt. Dit biljet, naar de Nederl. Bank gezonden zijnde, is daar de verklaring van den Boekhouder volkomen gegrond bevonden. Te Appingadam is ook een valsch bankbiljet van *f* 60 ontvangen. Een ieder zij op zijne hoede!

— Wij vernemen, dat door de Israëlieten ter dezer stede adressen aan den Koning en den Minister van de Herv. Eeredienst enz. zijn opgezonden, om, wanneer de provincie Drenthe tot een afzonderlijk rabbinaal ressort zal verheven zijn, hetgeen wel zal moeten geschieden, nu deze provincie van Overijssel is afgescheiden, de hoofdkerk te Assen te vestigen. Wij gelooven met de adressanten, dat het verkieslijker is, in het belang der zaak, dat de hoofdkerk te Assen gevestigd worde dan te Meppel, de eenige plaats, welke nevens Assen daarvoor in aanmerking zou kunnen komen, daar Assen de hoofdplaats van het gewest en in het midden daarvan is gelegen, terwijl Meppel geheel op de grenzen ligt.

— Vrijdag j.l. zijn, na gedane oproeping, ten gemeentehuize alhier opgekomen de eigenaren van de onmiddelijk aan Assen gelegene gronden, welke het ontworpen kanaal van Assen naar Groningen zou moeten doorsnijden; genoegzaam allen waren tot minnelijken afstand tegen billijke schadeloosstelling genegen; daar echter de juiste rigting, welke het kanaal zou volgen, minder bekend was, is men afgesproken, dat deze rigting nader zou uitgebakend worden.

* Men verneemt, dat van wege den Kerkeraad der Hervormde gemeente te Sleen bij het Ministerie voor de zaken der Hervormde kerk reeds handopening is gevraagd voor de beroeping van een nieuwen Leeraar, ten einde de bestaande vacature zoo spoedig mogelijk vervuld moge worden. Men is verlangend te weten, of dat verzoek zal worden ingewilligd, en acht eene spoedige vervulling van deze vacature voor de gemeente hoogst wenschelijk.

— Zaturdag morgen zijn alhier door twee marechaussées te paard, aan éene lijn gebonden, drie personen binnen gebragt, die beschuldigd worden van bij eene weduwe te Westerveld aardappelen en worst te hebben gestolen en zich aan baldadigheden te hebben schuldig gemaakt.

* *Meppel*, 6 *Feb.* Onderscheidene kuipers uit deze stad en omstreken hebben bij een adres aan Ged. Staten verzocht, om te bevorderen, dat het provinciaal reglement op den ijk der boter- en honigvaten worde herzien; zij zeggen daarin, dat sedert de invoering van dat reglement het produceren van boter in dit gewest aanmerkelijk is toegenomen, maar ook in concurrentie met de Overijsselsche en Friesche boter door de kooplieden meer naar andere oorden, ja, zelfs in aanmerkelijke hoeveelheden naar Londen wordt verzonden, waardoor de prijzen zeer verbeterd zijn en de landbouw en veeteelt in deze provincie zeer zijn uitgebreid; dat het vooral nog eene weinig bekende daadzaak is, maar toch door de ondervinding van velen gestaafd wordt, dat de Drentsche boter dit voor die van andere provinciën vooruit heeft, dat dezelve, mits goed bewerkt en in zuiver fust gelegd, tot twee jaren toe kan worden bewaard en frisch en smakelijk gehouden; dat echter, volgens de in Friesland en Overijssel vastgestelde reglementen, aldaar geene eenmaal gebruikte botervaten weder mogen worden gebezigd, hetwelk ten gevolge heeft, dat vele reeds gebruikte en afgekeurde botervaten, zoo uit die provinciën, als uit Groningen in Drenthe en speciaal te Meppel worden ingevoerd en verkocht, en daarna, weder met boter gevuld, door de landlieden ter markt gebragt en openbaar verkocht worden; dat dit tot groot nadeel is niet alleen van de rekwestranten, maar vooral

ook van de kooplieden en veehouders. Zij verzoeken daarom, dat het bestaande reglement in zoo verre herzien en verbeterd worde, dat voortaan de boter niet anders dan in blank fust en mitsdien in geene oude of reeds eenmaal gebruikte botervaten in den handel of in het openbaar ter verkoop aan de markt zal mogen worden gebragt en dat voor het te bezigen vaatwerk een vaste maat worde bepaald.

* *Hoogeveen*, 8 *Febr.* De wettige bevolking bestond op 31 Dec. 1851 uit 8490 zielen, als: 4303 van het mann. en 4187 van het vrouw. geslacht; er hebben 294 geboorten plaats gehad, als: 160 van het m. en 134 van het vr. gesl.; hieronder waren 7 onecht; er zijn 14 levenlooze kinderen en 6 paren tweelingen geboren; in de maand April hebben de meeste n.l. 33 en in Mei de minste n.l. 13 geboorten plaats gehad. Er zijn 139 personen gestorven, 73 van m. en 66 van vr. gesl.; in de maand Nov. zijn de minsten nl. 7 en in Febr. de meesten nl. 17 gestorven. Er hebben zich 183 personen in de Gemeente gevestigd, terwijl 153 dezelve hebben verlaten. Onder de gestorvenen waren 31 nog geen jaar en 14 van 1 tot 2 jaren oud, 75 ongehuwden, 35 gehuwden en 25 weduwenaars en weduwen. Er zijn 77 huwelijken voltrokken, als 65 tusschen jongmans en jonge dochters, 3 tusschen jongmans en weduwen, 5 tusschen weduwenaars en jonge dochters en 4 tusschen weduwenaars en weduwen. Van de 8490 ingezetenen behoorden 6808 tot de Ned. Hervormden, 1351 tot de Christ. Afgescheidenen, 34 tot de R.Catholieken, 261 tot de Ned. Israëlieten, enz.

* *Hoogeveen*, 9 *Febr.* Wij kunnen berigten, dat de leden van den Raad dezer gemeente eenparig besloten hebben, om de zegel- en registratiegelden van hunne bij de geloofsbrieven overgelegde stukken, na terugerlanging, aan het arm- en werkhuis alhier ten geschenke te geven tot aankoop van een vet varken, ten behoeve der verplegelingen.

* *Smilde*, 9 *Feb.* 't Is ons aangenaam, te kunnen berigten, dat in de voorgaande week hier eindelijk weder eene zangvereeniging is tot stand gekomen, die bereids 39 leden telt; welk getal, naar men verwacht, binnen kort wel tot 50 zal zijn aangegroeid. Houdt deze vereeniging stand, 't welk wij van harte wenschen, dan zal ze zonder twijfel goede resultaten opleveren.

* *Ruinen*, 9 *Feb.* 't Verblijdt ons te kunnen berigten, dat in deze gemeente afdoende maatregelen worden genomen tot wering der bedelarij. Vooral in de gehuchten liepen vele bedelaars, zoo uit deze gemeente als van andere plaatsen. Bij de komst der hulpmarechaussée, verminderde dit getal [illegible] waren, door [illegible] uit deze plaats [illegible], of het was den veldwachter onmogelijk de bedelaars te keeren; de ingezetenen wisten niet altijd, op welke wijze zij tot de wering konden behulpzaam zijn, of wel zij vonden deze manier te hard en te omslagtig. Daarbij hadden de vreemde bedelaars vaak een patent als venters en gingen dus al bedelende voor kooplieden door. Na ernstige aanmaning aan de ingezetenen, om niemand, 't zij bij in of buiten de gemeente woont, iets te geven, en na verbod aan de armen, die in de gemeente zijn, om weer te bedelen, heeft men bijlangs de huizen eene collecte gedaan, waardoor de ingezetenen in staat zijn gesteld, om hunne vroegere bedelaars in eens af te koopen. Wij gelooven, dat men daarna algemeen heeft besloten, om aan de bedelaars bijlangs de huizen niet meer te geven.

Koepokinenting.

De ondergeteekende, Gemeentelijk Vaccinateur te Assen, brengt bij dezen ter kennis van de ingezetenen dezer gemeente, dat 's woensdags 's namiddags van 3 tot 4 uur bij hem de gelegenheid tot koepokinenting bestaat, en vertrouwt, dat allen, die nog geen gebruik hebben gemaakt van het eenige en heilzame voorbehoedmiddel tegen de vreesselijke kinderziekte, van die gelegenheid volgaarne zullen gebruik maken, daar het immers een voorbehoedmiddel is, waarbij volstrekt geen levensgevaar bestaat en dat slechts eene onbeduidende naauwelijks merkbare ziekteaandoening ten gevolge heeft. Het is waar, dat enkele ingeënte voorwerpen door de pokziekte worden aangetast; bij deze schijnt de vatbaarheid voor die ziekte niet volkomen door de inenting weggenomen te zijn. De voorbehoedende kracht der koepokken is absoluut voor het grootste gedeelte der ingeënten en tijdelijk voor een klein getal; maar zelfs bij dat kleine getal, zijn de koepokken bijkans absoluut voorbehoedend tot aan de jongelingsjaren en tasten de ingeënten dan ook zelden voor den ouderdom van 12 of 14 jaren aan. In de jaren tusschen dezen leeftijd en het 30e of 35e jaar zijn de gevaccineerden daaraan het meest blootgesteld. De revaccinatie is het eenige proefmiddel, om de gevaccineerden, die stellig beveiligd zijn, te onderscheiden van hen, die het slechts in een grooteren of kleineren graad zijn, waarom het dan ook van het grootste belang is, dit te doen bewerkstelligen, hetgeen in gewone tijden op het 10e of 12e jaar verrigt wordt, doch bij het ontstaan van eene pokken-epidemie is het raadzaam, vroeger daartoe over te gaan.

Assen, 9 *Febr.* 1852. A. VAN DER SCHEER.

Straten en Dorps-voetpaden in Drenthe.

Van tijd tot tijd hoort men onder de bewoners van onderscheidene dorpen in Drenthe wel eens over de slechtheid en morsigheid der straten en dorps-paden klagen. Die, welke daarover wel eens klagende spreken, schijnen niet meer van die *morsigheid* en *slordigheid* te houden, die, sedert eeuwen en jaren, anders nog al tamelijk fraaije en welgelegene dorpen, tot bergplaatsen van drek en vuilnis maken. En dit is wezenlijk een verblijdend verschijnsel; 't is een teeken, dat er eenige begeerte naar zindelijkheid, netheid en orde begint te ontstaan. — Immers, in hoe vele dorpen van Drenthe, bekommert men zich in 't geheel niet over de straten en paden des dorps, en ziet men de menschen, even als de varkens, die vrij door het dorp loopen, door drek en vuilnis waden. En *'t schijnt* zoo te moeten blijven; ten minste, van wege de plaatselijke Besturen hoort men wel van 't schouwen van wegen, al worden ze slechts zelden gebruikt, maar weinig of niets van 't schouwen van straten en voetpaden. Wij willen niet ontkennen, dat op vele plaatsen in Drenthe, op straat en dorps-pad wordt gelet; maar meenen ook te kunnen beweren, dat het ook op vele plaatsen *zeer veel* te wenschen overlaat. Wij vertrouwen, dat de hoofden en leden der plaatselijke Besturen dezer provincie mannen zijn, die op de hoogte des tijds staan en die aan de behoeften des tijds kunnen en willen voldoen. In bezuinigingen is niet *alles* gelegen; ja, misschien minder dan men denkt. Dáár, waar men menschen kan ontwikkelen en beschaven; — dáár, waar men zindelijkheid, netheid, reinheid en orde kan aankweeken; — dáár moet men geen geld schromen. 't Is de ondervinding van alle eeuwen, dat op de ontwikkeling van den geest, de ontwikkeling der stoffelijke welvaart volgt; en ook, dat de omstandigheden den mensch vormen. Is er dus geene mensch-ontwikkeling, er zal geene stof-ontwikkeling, geene welvaart volgen; is er geene zindelijkheid, schoonheid en orde in de zaken en omstandigheden, die den mensch omringen, hij zal die deugden, die bronnen van zegen en welvaart nimmer leeren kennen.

Gij, Voorzitters en leden van plaatselijke Besturen, wij vragen U bescheiden, of gij deze waarheden kent en ter harte neemt? (*Ing.*)

In de *Prov. Drentsche en Asser Courant* van dingsdag 13 Januarij, wordt uit Zwinderen gemeld, dat aldaar een landbouwer bijna alle dagen zijne koeijen in de zoogenaamde bruine klaver (heide) laat weiden en gevraagd, welke voor- en nadeelen dit oplevert. Schrijver dezes verkeert ongeveer in hetzelfde geval, maar hij heeft uitnemend groenland rondom zijn huis. Laat in den winter en vroeg in het voorjaar jaagt hij de beesten naar buiten. Dezen ganschen winter leveren de weiden nog veel voedsel op; hij heeft dus nagedacht over de voor- en nadeelen, die hij bescheiden hier mededeelt.

Voordeelen: 1°. het tijdig dragtig worden, wanneer er een stier bij de beesten weidt; 2°. Bij gunstig weder is de beweging voor de beesten, vooral voor het jongvee, zeer gezond; hun toestand is dan ook veel natuurlijker; 3°. Men kan de stallen alsdan beter mesten, reinigen en luchten; 4°. Bij doelmatige voedering kan ook het voedsel der weiden voordeelig zijn; 5°. Men kan de beesten gemakkelijker wateren, dan wanneer men dit anders met emmers moet doen.

Nadeelen: 1°. Hebben wij het wel begrepen, dan komen de beesten 's nachts op stal; wanneer men dus niet voorzigtig is, dan kunnen dezelve gemakkelijk *koude vatten*, daar het verschil van de warme gesloten stal des nachts met de koude der gure dagen, die wij toch ook gehad hebben, te groot is. Houdt men ze echter die dagen op stal, dan wennen zij af, buiten te zijn; men moet ze dus zoo veel mogelijk iederen dag uitlaten, al is het voor weinige uren, hetgeen zeer lastig is; 2°. Zijn zij daags lang buiten, dan is dit meestal ongezond, vooral wanneer het weder ongunstig wordt; 3°. Inzonderheid is het lang buitenzijn nadeelig voor de melkkoeijen, wanneer zij gaan liggen, en dus gevaar loopen de *wrang* te krijgen, daar de grond toch altijd koud en vochtig is; 4°. Het weiden des winters veroorzaakt dus meer arbeidersloon en zorg; men moet steeds gereed staan, de beesten bij weersverandering op stal te zetten. Zij vinden zelden veel voedsel, moeten dit over eene groote uitgestrektheid opzoeken en worden hierdoor minder vredig; zij leeren over slooten springen enz.

Besluit: Wanneer men met weinig kosten zorgvuldig kan waken voor het welzijn der beesten, en ze bovendien op stal ruimer kan voederen, acht schrijver dezes het voordeelig, de beesten bijna iederen dag, ofschoon slechts weinige uren, buiten te laten; maar in het tegenoverge-

stelde geval, dat meestal zal plaats hebben, onvoordeelig.

J. G. B.

Voor eenigen tijd is door deze Courant van wege het Provinciaal Gouvernement van Drenthe mededeeling gedaan van de te Arnhem te houden tentoonstelling van voortbrengselen van Nederlandsche Nijverheid. Ofschoon de Provincie Drenthe op de tentoonstellingen hier te lande als ook op die te Londen, voorwerpen van nijverheid heeft geleverd, zoo waren die niet te min zeer gering in verhouding van die van andere Provinciën. Is de Provincie Drenthe ten opzigte van kunst en nijverheid nog ten achter, zij kan nogthans meer doen, dan tot heden het geval is geweest, en het is daarom, dat de Afdeeling Assen der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid de industriëlen in deze Provincie uitnoodigt, om, ieder zooveel in zijn vermogen is, bij te dragen, om de eer der Provincie ook in dit opzigt te handhaven en te bevorderen. De tentoonstelling is niet alleen bestemd voor voorwerpen van nijverheid, kunst en vlijt, welke in hunne soort door sierlijkheid van bewerking of uitstekende hoedanigheid uitmunten, maar ook voor die voortbrengselen van alle takken van nijverheid, welke aan het doel, waarvoor ze bestemd zijn, beantwoorden en door eenvoudigheid en min kostbaarheid aanbeveling verdienen. Zijn er van de eerste ook al niet veel, van de laatste kunnen er meer geleverd worden, dan tot dus verre het geval is geweest. — De tentoonstelling zal geopend zijn van half Julij tot het einde van Augustus; terwijl van het voornemen tot inzending van voorwerpen aan de Directie moet worden kennis gegeven voor den 1 Junij aanstaande. — Verdere inlichtingen wordende verlangd, kunnen, op franco aanvragen verkregen worden bij den Secretaris van het depart. Assen der Ned. Maatschappij van Nijverheid Mr. *L. Oldenhuis Gratama* en het lid *G. G. Bremer*. (*Ing.*)

Groningen, 1 *Februarij* 1852. Heden overleed, tot diepe droefheid van mij en mijne kinderen, mijne geliefde dochter *Geertje*, in den ouderdom van 37 jaren.

C. VAN BOLHUIS,
Wedw. Mr. *J. Frima.*

Na eene langdurige ongesteldheid, overleed heden avond, omstreeks tien uren, plotseling en onverwacht, tot mijne en mijner kinderen diepe droefheid, mijn dierbare Echtgenoot Mr. *Jan Fresemann Viëtor*, Oud Notaris en Oud Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, in den ouderdom van ruim zeven en zestig jaren.

Winschoten, *den* 6 *Febr.* 1852.

J. HATTZEMA,
Wed. Mr. J. FRESEMANN VIËTOR.

Wegens de menigvuldige betrekkingen gelieve men deze tevens voor bijzondere kennisgeving aan te nemen.

Schouwburg te Assen,

in de nieuwgebouwde zaal van *J. B. Schut*, onder directie van den Heer *Rosenveldt.*

Vrijdag, 13 Februarij 1852,

DE PAGIESTREKEN,

kluchtig Blijspel in vijf bedrijven, door *A. von Kotsebue.*

NA HETZELVE:

HONIG EN AZIJN.

Blijspel met Zang.

Aanvang te zes uur.

☞ H. IWEMA, **HUIS- en RIJTUIGSCHILDER**, maakt aan het geëerde Publiek bekend, dat hij zich te Assen als **ZOODANIG** heeft gevestigd in de Mulderstraat, in het huis vroeger bewoond door den Verwer *Hasper;* beveelt zich in ieders gunst, onder belofte eener behoorlijke behandeling.

Ten verzoeke van den Heer Mr. *G. Vos*, als onherroepelijk gemagtigde hypothecaire crediteur, zal, ten overstaan van den Notaris *van Lier* te Assen, op donderdag den 12 Februarij 1852, ten huize van *Jan Oostergetel* te Assen, des avonds te 7 uur, PUBLIEK worden verkocht:

Een **HUIS, ERF** en bijgelegene **GRONDEN**, staande en gelegen te Kloosterveen, gemeente Assen, in eigendom toebehoorende aan de wed. *Jacob Kiewiet* en Kinderen aldaar.

Assen, *den* 5 *Februarij* 1852.

H. H. VAN LIER.

De Notaris *W. Swam* te Gramsbergen is voornemens, om, ten verzoeke van zijn Principaal, op donderdag den 19den Februarij 1852, des namiddags om 2 uren, ten huize van de Weduwe *Haandrikman* aldaar, te doen inzetten, en 14 dagen later, ter zelfder uur en plaatse erflijk aan den meestbiedende te verkoopen:

Een onlangs nieuwgebouwde steenen **WIND-KOORN- en PELMOLEN**, met de daarbij gelegene GRONDEN, staande zeer geschikt aan den Noordkant van de **Dedemsvaart** aan den weg aldaar, en ten Westen van de Lutter Kerkdijk, onder de volkrijke Buurtschap Lutten.

Iemand des nadere informatiën begeerende, vervoege zich ten kantore van voornoemden Notaris, terwijl de aanwijzing zal geschieden door *J. J. Kollen* aan de Vaart.

TE KOOP voor *f* 200 eene PIANO van zes octaaf in den besten staat, en een FOLIO BIJBEL, bij *Ravesteijn* 1660, in juchtleeren band met kooper beslag, zeer geschikt voor een predikstoel. Bij den Boekhandelaar *H. P. A. van Gorcum* te Assen.

Burgerlijke Stand.

Assen, 1—8 *Feb.* *Geh.:* G. Zuidema en W. J. Karels. — *Bev.:* H. Bezembinder, geb. Ibershof, van d.; A. H. Moes, van d.: L. Kat, geb. Nijmeijer van z.; F. Hakkert, geb. Hertz, van z.; F. Bal, geb. Hubers, van d. — *Overl.:* J. Dassen, oud 1 m. en 21 d. vr. g.

Meppel, 30 *Jan.* — 6 *Febr.* Ondertr.: H. Benthem en C. Geskus. — Bev.: D. L. Glastra, geb. Pranger, van z. H. Kremer, geb. de Graaf, van d. — Overl.: G. Hillechies, weduwe van B. van Dijk, oud 72 j. en 6 m. L. Moraal, echtg. van G. Poetsma, oud 38 j. — A. J. Salomon, oud 1 j. vr.; A. Roelofs, wed. van H. Esinge, oud 63 j. en [illegible]

Coevorden, 1 — 8 *Feb.* *Bev.* Z. Gommer van d. J. A. van Moock, geb. van Tarel, van d. — *Overl.:* Albert Smeeman, echtgenoot van J. Brouwer, oud 65 j.; W. M. Gelderman, echtgenoot van J. van Pilsum, oud 42 j. vr. g.

Hoogeveen, 1—8 *Feb.* *Geh.:* J. R. Booij, weduwnaar van A. de Vries, met S. Oldenkamp; — H. G. van der Laan met L. Giezen. — *Bev.:* R. Mastebroek, geb. Nijkamp, van d.; — G. van der Veen, geb. Ansingh, van z.

Smilde, 1 — 8 *Feb.* *Bev.:* M. J. Hazeveld, geb. Kalt, van z.; M. Middelberg, geb. Karst, van z.; J. Etten, geb. Flik, van z.; J. Keizer, geb. Philips, van d.; E. de Groot, geb. Slotema, van z. — *Geh.:* A. de Boer met A. Jansen. — *Overl.:* I. Kootstra oud 7 j.; J. Tarel oud 6½ j.

De gemiddelde prijzen der Rogge en Boekweit op de nagemelde weekmarkten, gedurende de tweede helft der maand Jan. ll., hebben bedragen, het Ned. mudde:

te *Assen*,	Rogge	f 6.52½;	Boekweit	f 5.15;
te *Coevorden*,	„	f 6.62½;	„	f 5.12½;
te *Hoogeveen*,	„	f 6.80;	„	f 5.30;
te *Meppel*,	„	f 6.80;	„	f 5.06;

De zetting van het roggebrood is laatstelijk bepaald: De 6 Ned. ponden, te *Coevorden* 50, te *Dalen* 48, te *Hoogeveen* 51, te *Meppel* 53 cent.

Assen, 6 *Februarij* 1852.

MEPPEL, 5 *Feb.* Rogge *f* 6.60 a *f* 7.00. Boekweit *f* 5.00 a *f* 6.00. Boter 1½ ned. pond *f* 1.05 a *f* 1.25. Boter ⅛ vat *f* 14.00 a *f* 16.00. Broodzetting: 6 ned. p. *f* 0.53.

GRONINGEN, 6 *Febr.* Tarwe f 7.75 a f 6.40. Rogge N. f 6.75 a f 7.35, O. f „ „ a f „ „ Boekweit, zand f 5.10 a f 5.55, veen f 5.45 a f 5.15. Garst f 4.95 a f 5.55; Nieuwe zomer f 4.70 a f „ „, knobbe f 5.00 a f 5.35 Dikke haver f 2.55 a f 3.45. Voerhaver f 2.50 a f 2.80; N. Paardeboonen f 4.50 a f 5.75. Koolzaad f 8.50 a f 9.15. Gort grove f 7.50 a f 8.00, parel 100 ned. pond f 10.50 a f 11.50. Raapolie per vat f 27.50. Boter ¼ ton f 26.00.

ZWOL, 6 *Febr.* Tarwe *f* 9.00 a *f* 8.00. Rogge *f* 7.15. a *f* 6.60. Garst *f* 4.60 a 4.20. Boekweit *f* 5.75 a *f* 5.25. Boonen *f* 5.75 a 5.50. Aardappelen *f* 2.00 a *f* 1.40. Boter ⅛ ton *f* 18.50 a *f* 17.50, Ned. p. *f* 0.82½ a *f* 0.70.

AMSTERDAM, 7 *Feb.* Werk. Sch. 2½ pct. 57$\frac{13}{16}$ a 58. dito 3 pct. 68$\frac{1}{16}$; dito 4 pct. 89 a 89¼.

STUKKEN van *f* 10.00 *f* 9.65 a *f* 9.75.

Te *Assen*, bij VAN GORCUM & COMP., Provinciale Drukkers.

Vergadering van den Raad der stad Assen van 7 *Februarij* 1852.

Alle leden zijn tegenwoordig, behalve de heer *Bemmelts*. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en gearresteerd.

Burg. en Weth. leggen over de instructie van de veldwachters in dit gewest, onlangs door den heer Comm. des Konings gearresteerd. Ter secretarie ter visie van de leden gedurende eene maand.

Burg. en Weth. geven kennis van den uitslag der loting ter regeling van de aftreding der Wethouders; de heer *Servatius* zal in 1854, de heer *Vos* in 1857 aftreden. Informatie.

Er wordt verslag gedaan omtrent de pogingen ter terugbekoming van zegel- en registratieregten wegens de stukken, door nieuwgekozene raadsleden nevens hunne geloofsbrieven overgelegd; de ontvanger der registratie had nog geene officiele aanschrijving nopens deze teruggave ontvangen; zoodra dezelve bij hem zou zijn ingekomen, zou hij daaraan gevolg geven.

Wordt gelezen eene memorie van Burg. en Weth., houdende beantwoording der bezwaren, door de betrekkelijke commissie gemaakt tegen de vaststelling der gemeenterekening over 1850. Deze memorie wordt gesteld in handen der evengenoemde commissie om deswege te dienen van rapport, terwijl dezelve gedurende acht dagen ter visie van de leden ter secretarie zal liggen.

Wordt gelezen het rapport der betrekkelijke commissie nopens de weigering van de gemeente Hengelo tot restitutie der transportkosten van de wed. *Ensink*. Ter secretarie ter visie van de leden.

Wordt gelezen een adres van de ingezetenen *H. en D. Vos*, verzoekende, dat aan hen de grond ter zijde van het oude gemeentehuis, thans tot kazerne gebruikt wordende, hetzij in erfpacht, hetzij in koop worde afgestaan, ter oprigting van eene calicot-fabriek op groote schaal. Burg. en Weth. adviseren tot afwijzing. De vergadering vereenigt zich hiermede met algemeene stemmen. Eenige leden verklaren echter, dat, zoo de fabriek op de torenlaan werd opgerigt, zij er niet tegen zouden zijn, dat deze laan tot straat- of wagenweg werd ingerigt; het was inzonderheid de heer *Goedkoop*, die dit te kennen gaf; hij meende dat Assen niet meer uitsluitend behoorde te zijn eene kolonie van ambtenaren, maar dat hetzelve door nijverheid en koophandel in bloei moest toenemen, en men deze zooveel mogelijk diende te bevorderen.

In behandeling komt een voorstel van het raadslid *Grevelink*, om het schoonhouden der straten en pleinen, benevens van de secreten der scholen, kazerne, gemeentehuis enz. met het genot der vuilnis aan den meestbiedende uit te besteden. De Voorzitter gaf te kennen, dat vroeger het schoonmaken der straten enz., voor zoover zulks ten laste der stad kwam, steeds door stadsarbeiders geschiedde; dat echter voor ongeveer drie jaren jaren men beproefd had, zulks uit te besteden tegen het genot der vuilnis; dat zich eindelijk daartoe zekere *Karel Beine* had opgedaan, die zulks tot het einde van het vorige jaar had gedaan, doch toen verklaard had zulks niet meer te kunnen doen, omdat het geen genoegzaam voordeel voor hem opleverde. Bij Burg. en Weth. was toen het denkbeeld geopperd, om aan de Diaconie der Hervormden voor te stellen, om, tegen het genot der vuilnis, de straten door de verpleegelingen van het Armwerkhuis te doen schoonhouden. De Diaconie had dit aangenomen. B. en W. stellen voor, om deze zaak, althans voor dit jaar en liever nog voortdurend te laten, zoo als ze thans geregeld is. — De heer *Grevelink* meent, dat het schoonmaken der straten en secreetputten, tegen genot der vuilnis, vooral na vermeerdering van het garnizoen, bij eene goede aanwending, wel voordeel zal geven en is er tegen, dat dit voordeel aan eene bepaalde gezindte gegeven wordt; hij zou er zich echter wel mede kunnen vereenigen, dat voor dit jaar de reeds gemaakte regeling behouden werd. — De heer *Bertling* zegt, dat de Diaconie het schoonmaken der straten niet als een voordeel beschouwt, maar wel als een middel, om aan de bewoners van het Armwerkhuis werk te verschaffen; dien dag waren 6 menschen daarmede bezig geweest en hadden naauwelijks één voer mest verzameld. — De heer Grevelink merkt op, dat de Diac. allen de straatvuilnis en niet de secreetvuilnis profiteert. — De heer *Goedkoop* oordeelt, dat zoo de vuilnis iets kan opbrengen, de Raad geene bevoegdheid heeft, om dit weg te schenken; zoo het niet meer voor dit jaar kan uitbesteed worden, dat het dan voor een volgend jaar geschiede; hij ziet bij paden en straten zooveel vuilnis liggen, die verloren gaat, dat het schande is in eene plaats, waar de mest zoo duur is. — Met 9 tegen 1 stem, die van den heer *Cohen*, wordt besloten, om de zaak dit jaar te laten, zoo als ze nu geregeld is, maar om voor 1853 ter dezer zake in de maand Dec. e.k. eene uitbesteding te doen plaats hebben. — Conform het rapport der betrekkelijke Commissie wordt besloten, aan Burg. en Weth. op te dragen, om eene voordragt aan Ged. Staten te doen, ten einde te bevorderen, dat het voor eenige jaren vastgestelde tarief der geneesmiddelen, aan behoeftigen te leveren, worde herzien en gewijzigd naar de inmiddels veranderde prijzen. — Burg. en Weth. leggen over eene aan hen gerigte missive van de Diaconie der Hervormde gemeente, waarbij dezelve te kennen geeft, dat de wed. *L. Oldenhuis* te Steendijk in de armoedigste omstandigheden verkeert, dat hare vijf kinderen op het punt zijn van te verhongeren naast het ziekbed der moeder; dat Steendijk wel burgerlijk onder Assen, maar kerkelijk onder Rolde behoort; dat dit gezin dus niet tot de verplegelingen der Diaconie behoort en uit dien hoofde aan de zorg van B. en W. wordt aanbevolen. — De Voorzitter geeft te kennen, dat Burg. en Weth gaarne het gevoelen van den Raad zouden vernemen, hoe in dezen te handelen, daar de ellendige toestand van het bedoeld gezin dadelijke voorziening vereischt, doch B. en W., de functien van burg. armbestuur uitoefenende, niet zonder autorisatie van den Raad, tot bedeeling vermeenen te mogen overgaan. — De heer *Grevelink* zegt, dat hij er niet voor is, om elkander onaangenaamheden te zeggen, maar hij moet zijne groote verontwaardiging te kennen geven, dat een Diaconiebestuur een zoodanig gezin onverzorgd durft laten; men had zulks van een kerkelijk en christelijk Armbestuur niet kunnen verwachten; op de vraag, moet het stedelijk bestuur tusschen beide treden, antwoordt hij volmondig ja, de policie moet hier hulp bieden; de policie moet niet alleen misdrijven verhinderen, de orde handhaven, maar ook ergerlijkheden voorkomen, als het laten verhongeren van menschen. — De heer *Bertling* had zich niet voorgesteld, in dezen het woord te voeren, omdat hij boekhouder-diaken is bij het armbestuur der hervormden; hij voelt zich echter verpligt het armbestuur te zuiveren van den blaam, zoo onbedacht op hetzelve gelegd; hij verzoekt voorlezing van de geheele correspondentie ter dezer zake gevoerd. Hier ter stede moet ingevolge de wet van Nov. 1818 een burg. Armbestuur bestaan; B. en W. zijn steeds administrateuren van den algemeenen onderstand geweest; zij hebben steeds ondersteund hen die aan de gemeente vreemd zijn, doortrekkenden enz.; ten aanzien nu van het diaconie-bestuur is de wed. *Oldenhuis* eene vreemdelinge of liever eene armlastige van het diaconie-bestuur van Rolde, daar Steendijk kerkelijk onder Rolde behoort; bestond er noodzaak, dat deze vrouw met hare kinderen te Assen moest ondersteund worden, dan moest zulks uit den algemeenen onderstand geschieden — De heer *Grevelink* antwoordt hierop: hij persisteert bij zijne verontwaardiging. — De heer *Bertling* voert nogmaals het woord en zegt o. a., dat het armbestuur, van den ellendigen toestand der vrouw en van hare kinderen kennis bekomen hebbende, haar niet onverzorgd heeft gelaten, maar haar hulp heeft verstrekt, niet uit de armfondsen, omdat hetzelve daartoe geene vrijheid vond, maar uit particuliere bijdragen. — De heer *Grevelink* neemt ook daarna niets van zijne verontwaardiging terug. — Nadat een voorstel van den heer *Cohen*, om te verklaren, dat deze zaak niet behoort tot de bemoeijingen van den Raad, maar tot die van Burg. en Weth., was verworpen, en besloten was, om de betrekkelijke correspondentie ter visie van de leden te leggen, worden H.H. Burg. en Weth. met algemeene stemmen geautoriseerd, om de gezegde weduwe te bedeelen; hebbende zich echter de HH. *Carsten*, *Cohen*, *Bertling* en *Goedkoop* buiten stemming gehouden.

De Voorzitter stelt aan de orde de door Burg. en Weth. overgelegde voorwaarden van aanbesteding der wegen enz.; op voorstel echter van den heer *Goedkoop*, die deze voorwaarden zeer onvolledig en zeer slecht geredigeerd oordeelt, wordt besloten, alle overgelegde voorwaarden van aanbesteding aan B. en W. te renvoijeren, ter aanvulling en verbetering. Daarna wordt de zitting gesloten.

REDE, *door den heer* VAN DER VEEN *gehouden in de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van* 29 *Jan. jl., bij gelegenheid der algemeene beraadslagingen over het ontwerp van wet tot regeling der jagt en visscherij.*

In beginsel kan ik mij geheel met dit wetsontwerp vereenigen.

Het regt, om zich het wild of de visschen (beide roerende zaken, die aan niemand toebehooren) toe te eigenen, behoort bij uitsluiting aan den eigenaar van den grond, waarop, of van het water, waarin deze zich bevinden. Dat regt is dus een uitvloeisel van het eigendomsregt. Dit beginsel ligt ten grondslag van het wets-ontwerp.

Bij de toepassing van dit beginsel laat het ontwerp de verkregene regten van derden echter eene uitzondering ma-

ken op den algemeenen regel, maar tracht ook die uitzondering weg te nemen met eerbiediging van die regten; ik geloof echter, dat de bepalingen van het ontwerp hieromtrent door het voorgestelde amendement der Commissie van rapporteurs eene verbetering zullen ondergaan.

De wijze van uitoefening van het jagtregt wordt verder in het belang van het algemeen geregeld en beperkt.

Deze regeling en beperking echter van de wijze van uitoefening is, mijns inziens, aan den eenen kant verder gegaan, dan het algemeen belang vordert, terwijl zij aan den anderen kant eene bevoorregting van bijzondere personen daarstelt.

De bezwaren alzoo, Mijne Heeren, die ik tegen dit wetsontwerp heb, betreffen voornamelijk de regeling der uitoefening van het jagtregt.

Voor dat ik deze bezwaren ontwikkel, moet ik nog iets ter uwer overweging brengen, namelijk de vraag, of dit wets-ontwerp geene bepalingen inhoudt, die er vreemd aan zijn. Het is mij althans voorgekomen, dat de inhoud van artt. 31 tot en met 36, met uitzondering voor zoover eendenkooijen betreft, niet is hujus loci.

In art. 35 van het gewijzigd wets-ontwerp wordt gezegd: »Het is aan elk ander dan den eigenaar eener geregistreerde zwanendrift of duiventil verboden, eenige daartoe behoorende zwanen, tilduiven of veldvlugters te schieten, te vangen of op eene andere wijze te dooden."

Deze wet regelt de uitoefening van het jagtregt. *Het jagtregt*, dat is het regt om zich toe te eigenen het wild. *Wild*, dit zijn roerende zaken aan niemand toebehoorende. Want men zal toch het naauwe verband van art. 641 met art. 640 van het Burgerlijk Wetboek niet willen ontkennen. In het laatstgemelde wordt gesproken van roerende zaken, die aan niemand toebehooren, waarop in art. 641 dadelijk de bepaling omtrent het wild volgt.

In art. 35 van dit wets-ontwerp echter wordt gesproken van zwanen en duiven, welke aan iemand toebehooren, eenen eigenaar hebben, ergo niet vallen in de termen van art. 641 Burgerlijk Wetboek. Ook worden zij noch in art. 17 onder wild noch in art. 29 onder schadelijk gedierte opgenoemd, want met de zwanen, waarvan in art. 17 gesproken wordt, zijn blijkbaar alleen wilde zwanen zonder eigenaars bedoeld. De Regering zelve heeft dus de in art. 35 genoemde zwanen en duiven niet als wild beschouwd, en wanneer dit zoo is, geloof ik, dat hieromtrent dus ook niet van jagt sprake kan zijn.

De bepalingen der artt. 31 tot en met 36, betreffende zwanendriften en duiventillen, behelzen, geloof ik, maatregelen van politie, ter voorkoming van schade aan eigendom door dieren, aan een ander toebehoorende. Maar ook als zoodanig schijnt mij de bepaling van art. 36 niet duidelijk en genoegzaam. Niet duidelijk; wat toch verstaat men door *betrokkene gronden*, van wier eigenaars de toestemming wordt gevorderd tot de oprigting eener duiventil? Zijn dat alleen de naastleggers? Of tot hoever strekt zich dit anders uit? Tilduiven vliegen zeer ver. Niet genoegzaam; want vliegen de tilduiven verder dan de bedoelde betrokkene gronden, dan mag men ze evenwel niet dooden.

Hetgeen in deze artikelen is bepaald omtrent de oprigting en registratie van duiventillen en zwanendriften, komt mij voor minder ter plaatse te zijn in eene wet tot regeling der jagt en visscherij.

Zoo als ik reeds de eer had te zeggen, Mijne Heeren, ik heb tegen dit wetsontwerp slechts twee bezwaren van eenig gewigt.

Het eerste is, dat de Regering in de beperking van het jagtregt verder is gegaan dan, in mijn oog, het algemeen belang vordert. In art. 6 wordt onderscheid gemaakt tusschen eene groote jagtacte en eene kleine jagtacte. De kleine jagtacte vergunt alleen de uitoefening van de jagten, genoemd onder de letters *e*, *f*, *g*, *i* en *k* van art. 15, dat zijn het weispel van kwartelen met steekgaren of vliegnet; het vangen van waterwild, aangeduid in art. 17 met slagnetten; het vangen van houtsnippen met laat-, war- of valflouwen; het vangen van lijsters met paardenharen strikken, mits gesteld ten minste één el boven den grond, het vangen van leeuwerikken en vinken met slagnetten. Om hazen, patrijzen, korhoenders en ander wild op wettige wijze te vangen of te schieten, moet men derhalve van eene groote jagtacte zijn voorzien.

Het wild, dat het meest de vruchten van den landbouw benadeelt, is juist datgene, begrepen onder de groote jagtacte

Voor die groote jagtacte wordt in art. 6 bepaald eene som van 15 gulden, onverminderd het zegelregt. De landbouwer dus zal, om zijne vruchten tegen het wild, voor hem in den striksten zin schadelijk gedierte, te verdedigen, moeten betalen aanmerkelijk meer dan 15 gulden. Nu vraag ik, waar is het algemeen belang, dat zoo groote opoffering van hem vordert?

Men zal noemen: *de schatkist*. Maar zal de schade voor den landbouwer niet meestal veel grooter zijn dan het voordeel voor de schatkist? Als dat waar is, zal men zeggen, heeft de landbouwer altijd nog winst, door de jagtacte te betalen. Maar zonder zelfs in aanmerking te nemen, dat het aan vele kleine landbouwers moeijelijk zal vallen, zooveel geld daarvoor bijeen te garen, vraag ik, is het regtvaardig en billijk, het bedrijf van den landbouwer te bezwaren met bijzondere kosten voor de bescherming van zijn eigendom *door hem zelven?*

Het behoud der wildbaan. Maar ik vraag het aan deskundigen, zal die beter bewaard worden door het strikken van wild dan door het schieten van hetzelve? En het eerste zal zeer zeker een gevolg worden van de kostbaarheid der jagtacten.

De handel in wild. Maar bescherming verleenen aan den eenen tak van nijverheid ten koste van eenen anderen en van de billijkheid, dit kan nimmer het algemeen belang vorderen.

Ten koste van de billijkheid zeg ik; want is het billijk en regtvaardig, dat men, om den handel in wild voor te staan of eigenlijk de tafels der vermogenden met wild te voorzien en den jagtliefhebbers betere gelegenheid te verschaffen, om dit vermaak te genieten, om het behoud der wildbaan, de vruchten van den minvermogende prijs geeft? Vordert dit het algemeen belang? Ik geloof het niet en meen derhalve, dat het wetsontwerp in de beperking der uitoefening van het jagtregt, vooral met betrekking tot den landbouw, verder is gegaan dan het algemeen belang eischt. Om die reden had ik gewenscht, dat men den landbouwer, zoo al niet kosteloos, althans tegen eene matige som, bijv. van hoogstens vijf gulden, hadde toegestaan met het geweer te jagen, of beter gezegd zijne vruchten tegen het wild te beschermen. Men had dan het jagen met geweer en hond, dat in den regel het jagen uit vermaak is, hooger kunnen belasen, zelfs aanzienlijk hooger.

Mijn tweede bezwaar is, dat dit wetsontwerp privilegie verleent, waar het (zoo ooit) het allerminst te pas komt.

In art. 12 sub *b* en in art. 37 laatste alinea, lees ik: »voor het jagen door den eigenaar of regthebbende in lusthoven of buitenplaatsen, door muren, schuttingen, rasters of grachten geheel afgesloten". en »tot het opsporen en staven van overtredingen dezer wet en der verordeningen, bedoeld bij artt. 9, 10 en 11, zijn de opzieners der jagt en visscherij bevoegd alle gronden, buiten die in art. 12 *b* genoemd, te betreden.

Het eigendomsregt is voor alle burgers hetzelfde en privilegie in de belastingen is bij de Grondwet verboden.

Ik vraag dan, waarom meerder regt gegeven aan den eigenaar van een afgesloten lusthof of buitenplaats dan aan ieder ander grondeigenaar? Waarom zal de eerstgemelde *ten allen tijde mogen jagen en op iedere wijze, zelfs die bij de wet aan anderen is verboden?* Waarom zal de eigenaar van afgesloten lusthoven en buitenplaatsen, binnen welker omheining dikwerf geheele boerderijen zijn gelegen, zijne vruchten *kosteloos* mogen beschermen tegen alle wild? Is dit geen privilegie? Waarom zal juist die *rijke* kosteloos mogen doen hetgeen aan den *minvermogender* door den hoogen prijs van de jagtacte zelfs onmogelijk is gemaakt? De arme zal in zijn tuin op den akker, zoo als ze meestal zijn op het land, de hazen van zijnen geprivilegiëerden buurman zijne vruchten moeten laten vernielen, zonder dat hij eene acte kan koopen, om ze te dooden. En daar in art. 37 toch de ambtenaren, belast met het opsporen en staven van overtredingen dezer wet, bevoegd worden verklaard daartoe *alle* gronden te betreden, met uitzondering van die in art. 12 sub *b* vermeld, zie ik er geene zwarigheid in die uitzondering weg te nemen.

Dit zijn mijne hoofdbezwaren. Eenige anderen zijn in het gewijzigd wetsontwerp, althans grootendeels, weggenomen, hoezeer ik onder anderen ook liever de vervolging wegens het jagen op eens anders grond zonder vergunning geheel alleen aan den eigenaar van dien grond had zien overgelaten. Andere bezwaren zullen vervallen, wanneer de drie eerste wijzigingen, door de Commissie van Rapporteurs voorgesteld, zullen worden aangenomen.

Ik eindig met den wensch, dat de Regering alsnog mogt kunnen goedvinden artt. 12 en 37 te wijzigen en een in mijn oog hatelijk privilegie uit deze wet weg te nemen.

Te Assen, bij VAN GORCUM EN COMP., Provinciale Drukkers.